

# **PVO armády při násilném přechodu vodní překážky**

Jednou z důležitých podmínek úspěšného rozvíjení útočné operace s násilným přechodem velkých vodních překážek z chodu je dobře organizovaná PVO, jejíž nutnost vyplývá z rozsáhlého použití prostředků vzdušného napadení a ze zvýšené zranitelnosti vojsk v období násilného přechodu.

Bojová činnost vzdušného nepřítele o velkou vodní překážku může začínat údery na raketová vojska a na svazky, které mají největší úspěch. Jeho vzdušný průzkum se bude snažit zjistit hlavní směr útoku vojsk k vodní překážce, určit nejpravděpodobnější úseky násilného přechodu a možné objekty jaderných úderů.

Množství nepřátelského letectva, použité k úderům na vojska armády, bude záviset především na všeobecné operační situaci. Je pravděpodobné, že při zahájení násilného přechodu bude mít nepřítel značné ztráty letectva, a proto v pásmu armády můžeme předvídat bojovou činnost do 120—150 letounů jeho taktického letectva (25—30 % TLV).

Kromě taktického letectva bude nepřítel široce používat své vojskové letectvo k plnění úkolů např.:

- přepravy vojsk předurčených k obraně vodní překážky nebo k protiúderu na vojska při násilném přechodu řeky,
- palebné podpory vlastních pozemních vojsk, která bojují na bou březích.
- vysazení taktických vzdušných výsadek do týlu útočících vojsk,

— průzkumu a řízení palby dělostřelectva,

— spojení a velení, atd.

V podmínkách, kdy se nepoužívají jaderné zbraně a ostatní prostředky hromadného ničení, taktické letectvo je jedním z hlavních prostředků ničení vojsk na bojišti. V tomto období jsou charakteristické jednak podstatné zvýšení vzletů k přímé letecké podpoře (do 40 %), jednak zkrácení hloubky bojové činnosti taktického letectva na 300—400 km.

Úkoly přímé letecké podpory bude plnit hromadnými nebo soustředěnými údery na široké frontě v několika sledech bojových sestav členěných jak do hloubky, tak i do výšky. K zabezpečení požadované účinnosti ničení nepřítele bude nucen soustředit hlavní úsilí svého letectva na omezené množství objektů, v první řadě na raketová vojska a na svazky, které působí na směru hlavního úderu armády.

Umlčování a ničení vojsk armády při útoku k vodní překážce bude plnit letectvo nepřítele postupným soustředováním úsilí. Hromadné a soustředěné údery bude používat hlavně na vojska, která

mají největší úspěch na přístupech k řece a při vedení boje na druhém břehu. Charakter náletů se bude vyznačovat velkou hustotou a určitým zkrácením doby trvání úderů. Složení skupin při úderech na vy-

brané cíle bude větší. Kromě toho můžeme předpokládat určité snížení počtu letectva při činnosti na objekty v operační hloubce na úkor zesílení jeho aktivity v taktickém pásmu.

Spolu s charakterem možné činnosti vzdušného nepřítele, významný vliv na organizaci a činnost systému PVO armády v těchto podmínkách budou mít rovněž zvláštnosti její operační sestavy.

Rozmístění vojsk a objektů, rozptýlené po frontě i do hloubky, sice poněkud snižuje jejich zranitelnost před úderem ze vzduchu, ale na druhé straně značně ztěžuje jejich ochranu, zvláště v průběhu přibližování k vodní překážce. Potíž spočívá v tom, že značné množství prostředků PVO je v této době na přesunu k vodní překážce a vzhledem k tomu se nemůže zúčastnit odražení náletů vzdušného nepřítele. Zejména v tomto období podstatně vzrůstá úloha přímé ochrany útvarů a jednotek prostředky PVO, které jsou schopny vést boj se vzdušným nepřítelem za přesunu, a letectva, které působí podle plánu frontu.

V průběhu násilného přechodu řeky zvyšuje se zranitelnost vojsk v důsledku zvětšení hustoty bojových sestav. Vzniká nutnost ochrany uskupení vojsk, prostorů soustředění přepravních prostředků, plavidlových, přívozových a mostových přepravišť. Zvláštního významu nabývá zejména ochrana přepravišť.

V průběhu rozvíjení útoku na protilehlém břehu může směřovat hlavní úsilí nepřátelského letectva ke zmaření přepravy druhého sledu a záloh armády, k zabránění jejich zasazení do sražení nebo k podpoře vlastních vojsk v období protiúderu.

Podmínky situace, za níž armáda může násilně přecházet velkou vodní překážku, jsou různé. Široké používání prostředků vzdušného napadení nepřítele vyžaduje tvrdší řešení otázek organizace a uskutečňování PVO vojsk.

PVO v podstatě organizujeme s cílem

— odrazit úder vzdušného nepřítele na hlavní uskupení vojsk armády při přibližování k velké vodní překážce,

— vytvořit podmínky, které umožní násilný přechod řeky z chodu a úspěšné rozvíjení bojové činnosti na protilehlém břehu.

Na základě zhodnocení vzdušného nepřítele určujeme jeho možný vliv na splnění stanoveného bojového úkolu při násilném přechodu velké řeky z chodu a

přijímáme opatření k oslabení účinnosti úderů ze vzduchu. Mezi těmito opatřeními má zvlášť důležitý význam ničení prostředků vzdušného napadení na letištích nebo na odpalovacích základnách, účinné rušení radiotechnických prostředků navedení a velení letectva nepřítele, dále maskování.

Ničení prostředků vzdušného napadení na zemi, zvláště v podmínkách používání jaderných zbraní, je účinným způsobem boje se vzdušným nepřítelem, neboť jediným jaderným úderem na letiště můžeme zničit všechny letouny na něm rozmístěné.

Účinného rušení radiotechnických prostředků vzdušného nepřítele dosahujeme rozvinutím samostatných radiotechnických praporů speciálního určení na úsecích násilného přechodu a v jejich blízkosti.

K maskování používáme dýmové slony, koutové odražeče na vodní hladině a vyčleněné samostatné stanice praporů speciálního určení k ochraně klamných úseků násilného přechodu a klamných přeprav.

Všechna opatření k organizaci PVO vojsk při násilném přechodu řeky uskutečňujeme obvykle před příchodem k ní. Přitom je velmi důležité předvídat průběh bojové činnosti, přesně zhodnotit čas potřebný ke včasnému příchodu k řece a rozvinutí do bojové sestavy svazků a útvarů PVO a konečně vytvořit podmínky k nepřetržitému zásobování vojsk PL řízenými střelami a PL dělostřeleckou municí.

Bojová sestava vojsk PVO armády není stálá a závisí na tom, jaké úkoly má plnit, na počtu svazků a útvarů PVO, na předpokládané hodnotě použití a charakteru bojové činnosti vzdušného nepřítele. Armáda při překonávání velké vodní překážky v prvním sledu frontu na hlavním směru může mít ve své sestavě PL raketovou brigádu a samostatný radiotechnický prapor PVO.

V motostřeleckých a tankových divizích armády mohou být kromě toho jeden až dva PL raketové pluky malého dosahu, dva až tři PL dělostřelecké pluky malé ráže, deset až dvanáct jednotek motostřeleckého (tankového) pluku.

Armáda může dostat k posílení PL raketový pluk středního dosahu. Nemůžeme ovšem vyloučit jiné varianty sestavy vojsk PVO armády.

Při zahájení násilného přechodu řeky budou mít útvary a svazky PVO ztráty, jejichž doplnění bude v soudobých podmínkách velmi složité. Z praxe vojenských cvičení vyplývá, že probíhá-li násilný přechod vodní překážky v operační hloubce dne D 3 — D 4, potom ztráty prostředků PVO tvoří asi 50 % i více.

Na základě možného charakteru bojové činnosti a rozsahu činnosti vzdušného nepřítele i podmínek násilného přechodu řeky můžeme pokládat za základní požadavky na uskupení PL svazků a útvarů PVO:

— spolehlivou ochranu předsunutých odřadů a hlavních sil svazků prvního

sledu při vyjití k velké vodní překážce a při jejich rychlém rozvinutí do bojové sestavy,

— vytvoření souvislého pásma PL raketové palby k ochraně plavidlových, přívozových a mostových přepravišť, přepravních prostředků a hlavního uskupení vojska armády při násilném přechodu řeky,

— maximální využití palebných možností svazků, útvarů a jednotek PVO,

— rychlý manévry PL jednotkami a útvary v souladu s manévrem chráněných vojsk, přepravních prostředků a objektů operačního týlu,

— odolnost v podmínkách použití ZHN.

Násilný přechod řeky z chodu obyčejně začíná bojovou činností předsunutých odřadů, které vytvářejí výhodné předpoklady úspěchu hlavních sil. Proto k jejich spolehlivé ochraně před úderem ze vzduchu používáme dostatečné množství prostředků PVO. Charakter zesílení bude záviset především na požadavcích jejich ochrany nejen při vyjití k řece, ale i při jejím násilném přechodu. V období Velké vlastenecké války bylo posílení předsunutých odřadů prostředky PVO velmi častým jevem — obyčejně v hodnotě od dvou baterií do jednoho pluku PL dělostřelectva malé ráže. V soudobých podmínkách předsunuté odřady v síle zesíleného motostřeleckého (tankového) pluku mají organické PL jednotky (včetně PL raketových soustav malého dosahu). To jim umožňuje vést účinný boj se vzdušnými cíli v malých výškách a při spodní hranici středních výšek. Vzhledem k možnostem úderů ze středních a z části i velkých výšek, v předsunutém odřadu je nutné mít do dvou baterií PL dělostřeleckého pluku divize. Ostatní jednotky PL dělostřelectva využíváme k ochraně hlavních sil divize a přemísťují se v její předbojové nebo bojové sestavě.

V průběhu příchodu svazků k řece PL dělostřelectvo malé ráže rozdělujeme v pochodových sestavách útvarů divizí, obyčejně po bateriích. PL samohybné kanóny ZSU-57-2 (ZSU-23-4) můžeme rozmístit v proudu po četách a po jednotlivých zbraních. Vzdálenosti mezi PL jednotkami, rozmístěnými v pochodových prouděch útvarů divize, musí zabezpečit nepřetržitou palebnou činnost na nepřátelské vzdušné cíle v době jejich průletu podél proudu. PL raketový pluk tankové divize přichází k vodní překážce po bateriích ihned za čelními útvary divize; jed-

na až dvě baterie tohoto pluku mohou zesílit předsunutý odřad.

Při určování místa PL jednotek v prouděch útvarů vycházíme z toho, že musí být v čelech proudů, aby mohly chránit čelní jednotky ze směrů nejpravděpodobnějšího náletu a zabezpečit rychlé rozvinutí do bojových sestav na osách přesunu.

PL raketová brigáda v průběhu příchodu svazků armády k řece chrání hlavní uskupení vojsk. Proto se přesunuje po oddílech tak, aby se mohla rozvinout v určeném palebném postavení do doby zahájení násilného přechodu vodní překážky hlavními silami.

PL raketový pluk středního dosahu, nejčastěji používaný k ochraně armádní raketové brigády a objektů operačního týlu armády, přesunuje se k řece spolu s chráněnými objekty.

Vzhledem k vysoké aktivitě vzdušného nepřítele v období násilného přechodu i v důsledku ztrát vojsk PVO, nebude zpravidla dostačovat použití jedné PL raketové brigády k vytvoření souvislého pásma PL raketové ochrany. V tom případě je účelné rozvinout PL raketový pluk v blízkosti vodní překážky, aby chránil vojska při násilném přechodu řeky. Ochranu armádní raketové brigády v palebném postavení řešíme v rámci systému PVO frontu.

Rozvinutí PL prostředků u vodní překážky a jejich přípravu k bojové činnosti uskutečňujeme s cílem předejít úderům vzdušného nepřítele na chráněná vojska a objekty. Přitom uspořádání bojových sestav těchto prostředků bude mít celou řadu zvláštností. Vzhledem k rozmístění hlavních přepravišť i k nutnosti ochrany útvarů a svazků armády na co největší

hloubku PL palbou z vlastního břehu, bojovou sestavu PL raketových a PL dělostřeleckých svazků a útvarů maximálně přibližujeme ke břehu. Čelní baterie PL dělostřeleckých pluků malé ráže (v závislosti na terénu) rozvinují se ne dále jak 500 m od břehu a přepravišť, aby zabezpečovaly účinnou palbu na střemhlav útočící letouny nepřítel.

Bojová sestava PL raketové brigády vzniká podle požadavků vytvořit souvislé pásmo PL raketové ochrany hlavního uskupení vojsk na úsecích násilného přechodu a důležitých (v první řadě mostových) přepravišť. Vzdálenost čelních palebných postavení PL raketových baterií od břehu (s přihlédnutím k maximálnímu dosahu pásma ničení na stranu nepřítel a k zabezpečení ochrany před ničením jeho palebnými prostředky) nemá převyšovat 10 km. Vzdálenosti mezi PL raketovými oddíly a PL raketovými bateriemi mohou dosahovat 10–15 a 5–6 km, aby umožnily použití maximálního množství palebných jednotek k ochraně vojsk a přepravišť v činnosti na směru hlavního úderu armády.

PL raketový pluk tankové divize, v závislosti na situaci, používáme k přímé

ochraně útvarů divize nebo k pásmové ochraně vojsk armády. Ve druhém případě o jeho palebném postavení rozhoduje velitel armády.

Při organizaci radiolokačního průzkumu vzdušného nepřítel vycházíme z toho, že v době upřesnění dříve přijatého rozhodnutí k násilnému přechodu nebude existovat souvislé radiolokační pokrytí pásma armády nebo může být jen na směru bojové činnosti hlavního uskupení vojsk. V takových podmínkách nabývá zvláštního významu dovedné využívání radiolokačních stanic podřízených náčelníkům PVO svazků a rovněž organických prostředků průzkumu svazků a útvarů PVO. Zejména na základě těchto prostředků je účelné organizovat získávání údajů o vzdušném nepříteli a jejich předávání hlásné službě vojsk armády.

K zesílení průzkumu vzdušného nepřítel přesunují se k řece pod ochranou předsunutých odřadů záložní radiolokační roty samostatného radiotechnického praporu PVO armády a rozvinují se ve vzdálenosti do 10 km od břehu. Pohotovosti k vedení průzkumu vzdušného nepřítel mají dosáhnout k době zahájení násilného přechodu řeky hlavními silami.

\*

Důležitý faktor, který zabezpečuje uchování vysokého tempa útoku vojsk při násilném přechodu velkých vodních překážek, je použití taktických vzdušných výsadek k obsazení přeprav nebo prostorů (předměstí) na protilehlém břehu. Úspěšná činnost těchto výsadek závisí na organizaci spolehlivé ochrany před vzdušným nepřítel.

Vojska PVO armády v součinnosti se stíhacím letectvem chrání výsadek ve východním prostoru k vysazení i v průběhu vysazování (shozu) v určeném prostoru. PL raketové a PL dělostřelecké prostředky armády chrání vzdušné výsadek ze zaujatých palebných postavení, stíhací letectvo střehem ve vzduchu nebo na letešticích.

Nezbytnost spolehlivé ochrany vojsk armády při vedení bojové činnosti na protilehlém břehu, zvláště při protiztečích a protiúderu nepřítel (které mohou být podporovány značným množstvím letectva) vyžaduje včasné narůstání sil a prostředků PVO.

Soudobé PL prostředky mohou se připravovat soustavně na plavidlových prostředcích (na pásových samohybných prámech, plovoucích transportérech) a na vybudovaných mostních přepravištích.

PL dělostřelectvo v sestavě předsunutých odřadů přepravuje se za jednotkami

prvního sledu a rozvinuje se na protilehlém břehu v blízkosti úseků plavidlových a přívozových přepravišť. Jsou-li v sestavě předsunutého odřadu PL raketové soustavy malého dosahu vybudované na plovoucích základnách, je účelné připravovat je současně s jednotkami prvního sledu. Polovina divizního PL dělostřelectva (v tankové divizi PL raketové soustavy malého dosahu) přepravuje se s pluky prvního sledu divize s využitím plavidlových prostředků (hlavně pásových samohybných prámů), druhá část po dokončení přepravy hlavními sil zpravidla po mostových přepravištích.

PL raketová brigáda a PL raketový pluk využívají k přepravě vybudované mosty. Pořadí jejich přepravy bude záviset na aktivitě vzdušného nepřítel a na rozvinutí bojové činnosti na protilehlém břehu. Přitom nejméně jeden PL raketový oddíl PL raketové brigády přepravuje se spolu se svazky prvního sledu. Po skončení přepravy hlavními sil armády PL raketová brigáda v celku musí být rozvinuta na protilehlém břehu, aby chránila jednak vojska při rozvíjení úspěchu, jednak přepravy v činnosti. Při rozvíjení PL raketové brigády na obou březích volíme prostor palebných postavení ve vzdálenosti do 15 km od možné čáry rozvinutí protíúderného uskupení nepřítel a 5–10 km

od armádních mostových přepravišť v činnosti.

Při vysoké aktivitě taktického letectva proti přepravám je účelné k jejich obraně používat část PL prostředků divizí prvního sledu. V tom případě PL raketové soustavy malého dosahu rozvinují se ve vzdálenosti do 5 km a PL dělostřelecké útvary v bezprostřední blízkosti od přeprav.

Zvláštní pozornost je nutné věnovat zabezpečení PL raketových svazků a útvarů raketami. Včasný jejich přísun na protilehlý břeh nejlépe zabezpečíme s využitím vrtníků.

V době vyjití vojsk armády k vodní překážce, které probíhá ve vysokém tempu, a v průběhu násilného přechodu, kdy PL raketové a PL dělostřelecké útvary (svazky) jsou na přesunu a nemohou se plnou hodnotou zúčastnit boje se vzdušným nepřitelem, podstatně vzrůstá úloha stíhacího letectva k ochraně vojsk.

Pásmo útoku armády při násilném přechodu velké vodní překážky může souhlásit s pásmem bojové činnosti stíhací letecké divize, která v těchto podmínkách bude zpravidla působit centralizovaně. Stíhací letectvo v tomto pásmu ničí malé skupiny letounů a účastní se odrážení postupných náletů vzdušného nepřitele. Nejspolehlivějším způsobem jeho bojové činnosti bude stěh ve vzduchu v určených pásmech. Není možné ovšem vyloučit ani takové způsoby ochrany vojsk, jako „blokovaní“ hlavních letišť rozmístění taktického letectva, samostatný průzkum a ničení nepřátelských letounů metodou „lovu“.

V podmínkách použití prostředků hromadného ničení ochrana vojsk stíhacím letectvem se uskutečňuje vždycky ve 2—3 pásmech: dvě pásma na bocích pásma násilného přechodu a jedno vpředu do hloubky až 50 km nad nepřátelským územím. V každém pásmu mohou současně působit 1—2 roje a na směru úspěchu až 1 letka. Vzhledem k tomu mohou být ve vzduchu současně až 2 letky. Budou-li stíhací letouny působit ve vzduchu po dobu jedné hodiny, potom na období násilného přechodu velké vodní překážky a přepravu svazků prvního sledu armády (5—7 ho-

din) k letecké ochraně metodou stěhu ve vzduchu bude třeba do 20 vzletů letky (6—7 plukovních vzletů) stíhacího letectva. Na základě toho stíhací letecká divize, působící v pásmu armády, bude nucena každou osádku uskutečnit do 2 vzletů. K odrážení hromadných úderů v období násilného přechodu vyčlenění doplňující síly stíhacího letectva letecká armáda frontu.

Součinnost PL raketových svazků a útvarů se stíhacím letectvem organizujeme obvykle po pásmech bojové činnosti a v jednom pásmu. V průběhu vyjití vojsk armády k vodní překážce tuto součinnost uskutečňujeme v jednom pásmu, neboť do 70 % PL raketových jednotek v tomto období bude na přesunu.

Součinnost po pásmech bojové činnosti budeme používat v podmínkách složité vzdušné situace při odrážení hromadných a soustředěných úderů vzdušného nepřitele.

Při organizaci součinnosti náčelník vojsk PVO armády spolu s velitelem stíhacího svazku určují pásma bojové činnosti PL raketových svazků a útvarů, dohovoří pásma stěhu stíhacích letounů ve vzduchu, upřesňují pořadí a způsoby součinnosti, určují pořadí stěhu stíhacích letounů ve vzduchu při vyjití vojsk k vodní překážce, stanoví signály součinnosti a řeší celou řadu jiných otázek, které z jakýchkoli důvodů nemohli vyřešit při zahájení útočné operace.

Náčelník vojsk PVO uskutečňuje operačně taktické velení a řízení palby ze svého pohyblivého VS, které je stálým prvkem VS armády. Je prostředkem přímého řízení bojové činnosti svazků a útvarů vojsk PVO.

Řízení palby prostředků PVO v průběhu násilného přechodu bude se uskutečňovat v podmínkách složité vzdušné situace, kdy nebude možné včas urovnat palebné úkoly podřízeným útvarům. V důsledku toho vzorste úloha decentralizovaného velení. Náčelník PVO armády po zhodnocení vzdušné situace a vlastních palebných možností upřesňuje stupeň pohotovosti útvarů (jednotek) k bojové činnosti, vybírá vzdušné cíle a rozděluje je mezi svazky (útvary) PVO a stíhací letectvo.

V soudobé útočné operaci s násilným přechodem velké vodní překážky vojska PVO armády budou přinucena působit ve složitých podmínkách vzdušné a pozemní situace. To vyžaduje vysokou operativnost v práci náčelníka vojsk PVO a jeho štábu, kromě toho i zesílení velení vojskům PVO ze strany velitele armády a jeho štábu, jejich osobní účast při organizaci a řízení PVO.

**Upraveno ze sovětského tisku**